

บทบาทกองทัพต่อยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ – ๒๕๖๑

บทความพิเศษ

หัสยา ไทยานนท์

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
E-mail: hassaya.th@gmail.com

บทนำ

เมื่อโลกต้องเผชิญกับสถานการณ์ฉุกเฉินและภัยคุกคามจนนำไปสู่ “ภาวะวิกฤต” ทุกประเทศพยายามหาทางป้องกันแก้ไข และลดผลกระทบความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อประเทศและประชาชนของตนให้ดีที่สุด จึงจำเป็นที่ประเทศต่างๆ ต้องเตรียมการและมีแผนการเตรียมพร้อมของชาติ เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์และภัยคุกคามดังกล่าวอย่างเหมาะสม สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมของชาติในการเผชิญกับภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ โดยในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้กำหนดให้มีแผนการเตรียมพร้อมแห่งชาติมาแล้วหลายฉบับ ได้แก่ แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๒๐ แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ และนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๘ ตามลำดับ ปัจจุบันประเทศไทยได้ประกาศใช้ “ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ – ๒๕๖๑” มาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ เป็นต้นมา เพื่อรองรับและแก้ไขปัญหาคือต่อสถานการณ์วิกฤติต่าง ๆ ด้วยกรณีกำลังของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกองทัพไทยในฐานะหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงของชาติที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามยุทธศาสตร์ฯ นี้ ในการบูรณาการดำเนินงานร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ต้องทำความเข้าใจและจัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงานรองรับแผนยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ นี้ นอกจากนั้นยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยเน้นการบริหารวิกฤตการณ์ร่วมกันเพื่อรับมือภัยคุกคามต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งจากธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งในภาวะสงคราม โดยมุ่งระดมสรรพกำลังและใช้ทรัพยากรจากทุกภาคส่วนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ในการป้องกัน แก้ไข บรรเทา และฟื้นฟูความเสียหายของชาติที่เกิดจากภัยต่างๆ รวมถึงเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับภัยเหล่านั้นอย่างทันทั่วทั้งที่ ซึ่งในส่วนของภาคราชการนั้น ประกอบด้วย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.), กระทรวงมหาดไทย (มท.), กระทรวงกลาโหม (กท.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ทั้งนี้ รัฐบาลมอบหมายให้ สมช. กำหนดยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานราชการและภาคส่วนต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางเตรียมความพร้อม และขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว ไปสู่การปฏิบัติร่วมกันได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) จึงได้พัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมของประเทศ โดยได้ทบทวนนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ดำเนินการและกำหนดให้มีตัวชี้วัดผลการดำเนินงานภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติดังกล่าว ในอันที่จะทำให้มีความชัดเจนในการเตรียมความพร้อมของหน่วยงาน และภาคส่วนต่าง ๆ

และสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะต่อไป โดยเริ่มมีผลตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ เป็นต้นไป

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (ศศย.สปท.) ได้ทำการศึกษาเฉพาะกรณีเรื่อง “บทบาทของกทพต่อยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๑” ฉบับนี้ขึ้น เพื่อให้ทราบถึงบทบาท หน้าที่ของกองทัพบกไทยในฐานะหน่วยงานความมั่นคงหลักของชาติที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งด้วยการเป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานร่วมตามยุทธศาสตร์ฯ ตลอดจนแนวทางการบูรณาการดำเนินงานของกองทัพบกกับทุกภาคส่วนอื่น ๆ อย่างเป็นระบบในการรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแนวทางการเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ อย่างไรก็ตามให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำเสนอในส่วนสำคัญดังต่อไปนี้คือ

- บทนำ
- ภาพรวมและความสัมพันธ์ของการดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑
- ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑
- บทบาทของกทพต่อยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ
- บทสรุปและข้อเสนอแนะ

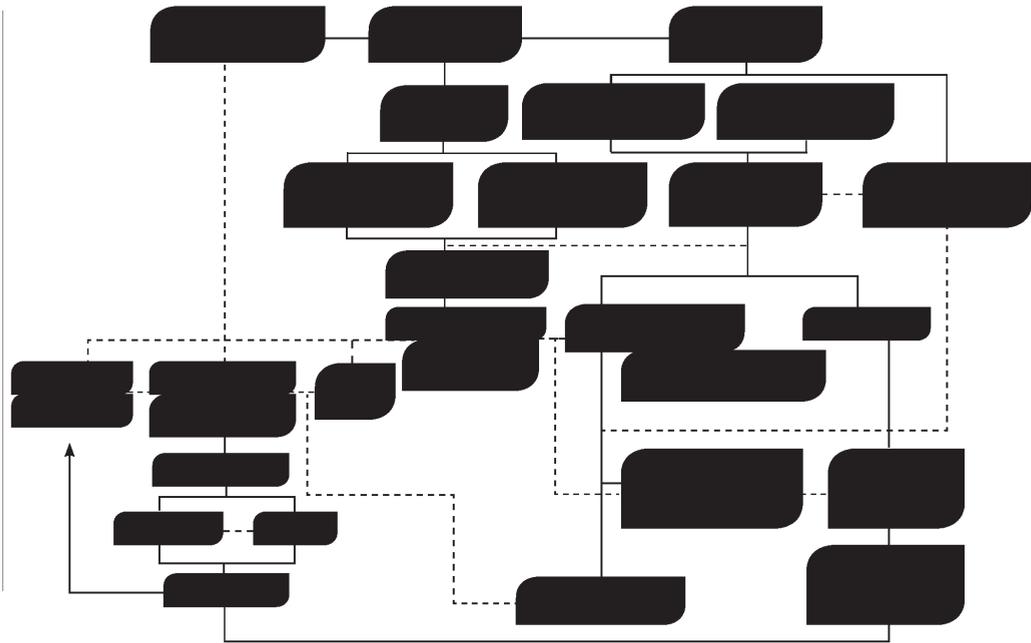
ภาพรวมและความสัมพันธ์ของการดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการของประเทศ เพื่อให้ตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยทางธรรมชาติ สาธารณภัย ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ตลอดจนภัยจากภาวะสงครามด้วยการจัดทำพ.ร.บ. และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ได้มีการนำไปใช้อย่างบูรณาการร่วมกัน ทั้งนี้ ในส่วนบทบาทของกองทัพบกตามยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

จึงขออธิบายภาพรวมตามแผนภาพอธิบายที่ ๑ และความสัมพันธ์ของการดำเนินงานตามกรอบของยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ ดังต่อไปนี้

- สภาวะการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคง
- สภาพปัญหาในการเตรียมความพร้อมของไทย
- กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ
- ประเด็นยุทธศาสตร์
- ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

แผนภาพที่ ๑ แผนภูมิยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ

แผนภาพอธิบายที่ ๑ แผนภูมิยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑, สำนักงานสภาความมั่นคงสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ก. นโยบายรัฐบาล นโยบายการบริหารประเทศ ของทุกๆ รัฐบาล ได้วางกรอบนโยบายสำคัญไว้ ไม่ว่าจะเป็น นโยบาย / ยุทธศาสตร์ / แผนหน่วยงานเกี่ยวข้อง และ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ โดยนโยบายของรัฐประกอบไปด้วยนโยบายความมั่นคงของรัฐ ที่มุ่งเน้นการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพของกองทัพ มีระบบป้องกันประเทศ และการ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ตลอดจนแผนการบริหารราชการแผ่นดิน นำไปสู่แผนปฏิบัติราชการประจำปี และ ๔ ปี

ข. นโยบาย / ยุทธศาสตร์ / แผนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนที่เกี่ยวข้องคือในระดับของจังหวัด กระจายไปสู่อำเภอ ท้องถิ่น และชุมชน ซึ่งจะมีแผนด้าน ความมั่นคงจังหวัด ประกอบด้วยแผนความมั่นคงแผนงาน ภัยความมั่นคง และด้านสาธารณสุข โดยหน่วยงานในระดับ จังหวัด อำเภอ จะมีการจัดแผนรองรับภัยทั้ง ๒ ด้าน ดังกล่าวด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ อาทิ กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจังหวัด เป็นต้น

ค. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป็นสิ่งสำคัญ ประการหนึ่ง ที่เน้นด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพ การป้องกันประเทศ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการเตรียม พร้อมแห่งชาติ นำไปสู่ยุทธศาสตร์การเตรียมแห่งชาติ และ ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการร้ายที่รับผิดชอบ โดยศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ศตค.) เข้ามาดำเนินงาน ทั้งนี้ในส่วนของยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ประกอบด้วย ๒ แผน คือ

ง. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประกอบด้วย ด้านสาธารณสุข (๑๔ กลุ่มภัย) และด้านความ มั่นคง (๔ ด้าน) มุ่งสู่แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแบบบูรณาการระดับกระทรวง และในระดับ ของจังหวัด เพื่อตอบสนองต่อนโยบายความมั่นคงของชาติ

จ. แผนป้องกันประเทศ ดำเนินการโดยกองทัพ ตามแผนการป้องกันประเทศของ กท. ปี ๕๕, ยุทธศาสตร์ทหาร ปี ๕๕, แผนป้องกันประเทศของเหล่าทัพต่าง ๆ รวมทั้ง แผนระดมสรรพกำลังของ กท. ปี ๕๒ ไปจนถึง พ.ร.บ.กำลังพล สำรอง ปี ๕๕ นอกจากนี้ ยังมีในส่วนของแผนเตรียม

พร้อมสาขาสำหรับ ภาคพลเรือน / รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ที่รองรับ เพื่อให้ตอบสนองและเกิดการบูรณาการงานของทุกภาคส่วนได้อย่างเป็นระบบ

จากภาพรวมและความสัมพันธ์ของการดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ดังกล่าวข้างต้น จะทำให้ทราบถึงนโยบายต่าง ๆ และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามแผนภูมิยุทธศาสตร์ฯ ที่ได้นำเสนอในข้างต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความชัดเจนในการรับนโยบายต่าง ๆ ลงมาสู่ภาคปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

● สภาวะการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคง

ประเทศไทยเผชิญกับความเสี่ยงแนวโน้มการเกิดสถานการณ์ความมั่นคงและสาธารณภัยขนาดใหญ่ ทำให้รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญ โดยการจัดเตรียมความพร้อมของประเทศในแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้เหมาะสมในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้ประเทศมีความพร้อมรับมือกับสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากสภาวะการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคง ประกอบไปด้วย

(๑) ภัยคุกคามทางทหาร สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงอาจทำให้มีสถานการณ์สู้รบและการปะทะกันตามแนวชายแดน อันมาจากปัญหาชายแดน ปัญหาการรุกล้ำอธิปไตย ตลอดจนความขัดแย้งทางผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจบริเวณพื้นที่ชายแดนและทางทะเล ทำให้มีการใช้กำลังทหารเพื่อเข้าทำการป้องปราม ระวัง ยับยั้ง เพื่อให้การคุ้มครองแก่ประชาชนและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบหรือมีความขัดแย้ง

(๒) ภัยคุกคามแบบใหม่ มีลักษณะของความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศและความปลอดภัยต่อประชาชนในวงกว้าง มีแนวโน้มเกิดขึ้นบ่อยครั้งและส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวง โดยเฉพาะในหลาย ๆ เหตุการณ์ที่ผ่านมาของโลกที่ได้ประสบกับภัยพิบัติจากธรรมชาติและภัยด้านความมั่นคงต่าง ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่สามารถกระทบต่อความมั่นคงของชาติ หากไม่สามารถดำเนินการป้องกันและจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้

(๓) สาธารณภัย มีแนวโน้มเกิดขึ้นบ่อยและมี ความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชนในวงกว้างและยากที่จะจัดการได้เพียงหน่วยงานใดเพียงหน่วยเดียว ที่ผ่านมามีพบว่า ประเทศไทยมักประสบปัญหา กับความล่าช้าของขั้นตอนการจัดการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการฟื้นฟูสถานการณ์ ถึงแม้จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักเรื่องดังกล่าวในปัจจุบัน แต่ขาดการบูรณาการการทำงาน ตั้งแต่ขั้นป้องกัน การแก้ไขเหตุการณ์ และการฟื้นฟู โดย สาธารณภัยที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ และธรรมชาติ มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เนื่องจากพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองจนเกิดภาวะเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมนำไปสู่ปัญหา ภาวะโลกร้อน ซึ่งก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ ที่มีความรุนแรงและทำให้เกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมากและการขาดระบบการเตรียมความพร้อมที่มีประสิทธิภาพของประเทศ ทำให้มีข้อจำกัดในการป้องกัน (Prevention) บรรเทา (Mitigation) เพื่อลดเงื่อนไขของผลกระทบจากเหตุการณ์ให้เบาลง รวมถึงการจัดการขณะเกิดเหตุได้อย่างทันท่วงทีอย่างมีประสิทธิภาพและภายหลังสิ้นสุดเหตุการณ์ที่ต้องเร่งดำเนินการฟื้นฟูเยียวยาทางกายภาพและจิตใจ

● สภาพปัญหาในการเตรียมความพร้อมของไทย กระบวนการทบทวนนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติและการระดมความคิดเห็น (Brain Storm) จากหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) สามารถประมวลสภาพรวมสภาพปัญหาการเตรียมพร้อมของประเทศไทยที่ยังคงต้องมีการพัฒนาในประเด็น ดังนี้

➤ ระบบการแจ้งเตือนสาธารณภัยและ ภัยความมั่นคงที่ชัดเจน แม่นยำ และกระจายข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบและสาธารณชน

➤ ระบบการเตรียมแผนและบัญชีทรัพยากร เครื่องมือ อุปกรณ์ การกู้ภัย ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในคลังข้อมูลสาธารณภัยแห่งชาติ

➤ ระบบการจัดทำบัญชีระดมสรรพกำลังเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศที่ต้องการความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน

➤ การมีระบบกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และการเบิกจ่ายเงิน ที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานของผู้บริหารเหตุการณ์ในสถานการณ์ฉุกเฉินที่ต้องดำเนินการจัดการปัญหาอย่างรอบคอบและเร่งด่วน

➤ การให้การศึกษาและการเข้าถึงองค์ความรู้ของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เสี่ยงภัยยังไม่เพียงพอ

➤ การนำแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศไปสู่การปฏิบัติที่ไม่สามารถนำมาใช้ทดสอบการระดมสรรพกำลังได้เพราะไม่มีภาวะสงคราม

➤ ประสิทธิภาพของระบบการบัญชาเหตุการณ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภัยแต่ละประเภททั้งในห้วงภาวะก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัยที่ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

● **กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ**

กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ เพื่อให้เกิดการบูรณาการและการปรับแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ตลอดจนการจัดองค์กรในการรับผิดชอบทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม จึงได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ ขึ้น โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

(๑) การเตรียมพร้อมของประเทศให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แผนปฏิบัติการ ให้พร้อมเผชิญกับภัยความมั่นคง สาธารณภัย สถานการณ์ฉุกเฉินและภัยเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยประสานและผนึกกำลังของทุกฝ่ายในชาติ

(๒) การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้มีภูมิคุ้มกันเป็นรากฐานสำคัญ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีภูมิคุ้มกันภัยความมั่นคงและสาธารณภัย โดยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมใน

ระดับชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ ในการเตรียมความพร้อมและบริหารจัดการในมิติการป้องกัน การมีข้อมูล การมีระบบเฝ้าระวังแจ้งเตือน การจัดการเมื่อคาดว่าจะเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย โดยกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอดสิ่งสมประสพการณ์ บทเรียน และกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐกับทุกภาคส่วนในการดำเนินงาน เพื่อเตรียมความพร้อมร่วมกันของคนในชาติ โดยเฉพาะภัยที่มีสาเหตุจากมนุษย์ถือเป็นการเตรียมพร้อมที่สำคัญที่สามารถวางแผนเพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบจากภัยดังกล่าวได้

(๓) การเตรียมความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผน และแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยความมั่นคงและสาธารณภัย รวมทั้งมีกระบวนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างภาครัฐ ชุมชนท้องถิ่น ประชาสังคม และภาคประชาชน โดยนำความรู้ของชุมชนท้องถิ่นมาใช้ในการป้องกันและจัดการกับภัยความมั่นคงและสาธารณภัย และสนับสนุนการจัดการฐานข้อมูลภัยต่าง ๆ ตลอดจนการมีเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งข่าวสารข้อมูลในระดับชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างความพร้อมรับมือที่จะสามารถจัดการภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ด้วยตนเอง โดยมีชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(๔) การเตรียมพร้อมเชิงรุกของหน่วยงานเพื่อป้องกันและลดผลกระทบ การมีแผน กฎ ระเบียบ ระบบ เฝ้าระวังแจ้งเตือน การเตรียมบัญชีทรัพยากรทั้งคนและสิ่งของอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมใช้งานอย่างเหมาะสม เพื่อให้การบริหารจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

(๕) การผนึกกำลังเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชาติในการป้องกันประเทศ เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของชาติด้วยการผนึกกำลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วนในการป้องกันประเทศและให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทัพไทย ศูนย์ระดมสรรพกำลังทางทหาร และศูนย์บัญชาการทางทหารตั้งแต่ในภาวะปกติ

ตลอดจนพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างกองทัพกับหน่วยงานพลเรือน เพื่อป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกประเทศ ทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพและปลูกฝังจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้กับคนและชุมชน รวมทั้งสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนกองทัพในการจัดเตรียมกำลังและใช้กำลังเพื่อปฏิบัติการกิจตามแผนป้องกันประเทศ

(๖) การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมของชาติ

(๗) การพัฒนาและสนับสนุนการมีระบบฐานข้อมูลทรัพยากรของประเทศด้านความมั่นคงและสนับสนุนการมีคลังข้อมูลสาธารณภัย เพื่อการแจ้งเตือนภัย การอพยพ การให้ความช่วยเหลือ การบริจาค การจัดการในภาวะฉุกเฉินทั้งภัยคุกคามทางทหาร และสาธารณภัยไว้ตั้งแต่ในยามปกติ โดยมีการปรับปรุงฐานข้อมูลสม่ำเสมอให้นำมาประกอบการตกลงใจของผู้บัญชาการเหตุการณ์ รวมทั้งจัดให้มีช่องทางการประสานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานในการสนับสนุนทรัพยากรทั้งด้านความมั่นคงและด้านสาธารณภัย ให้สามารถแลกเปลี่ยนและนำทรัพยากรมาใช้ร่วมกันเมื่อเกิดภัยในแต่ละระดับความรุนแรงของสถานการณ์ได้อย่างทันทั่วทั้ง รวมทั้งนำแผนและระบบฐานข้อมูลมาทดสอบการปฏิบัติในการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ

(๘) การส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก เป็นการฝึกกำลังทุกภาคส่วนเป็นภาคีเครือข่ายในกระบวนการวางแผน การบริหารจัดการภัย ตั้งแต่ขั้นก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ โดยเสริมสร้างการพัฒนาความรู้การตระหนักรู้ การมีจิตสำนึกความมั่นคง การมีจิตสำนึกของทุกภาคส่วน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมฝึกกำลังในการป้องกันและบรรเทาผลกระทบก่อนเกิดเหตุ ดำเนินการแก้ไขขณะเกิดเหตุอย่างทันทั่วทั้งที่และฟื้นฟูความเสียหายทางกายภาพและจิตใจให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ รวมทั้งทบทวนและพัฒนา กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

(๙) การมีระบบการบริหารจัดการที่ประสาน

สอดคล้องตั้งแต่ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทยในฐานะที่เป็นหน่วยรับผิดชอบภารกิจการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ การดำเนินงานของศูนย์อำนวยการร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตั้งแต่ในภาวะปกติ เพื่อประสานบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อนำเสนอผู้บัญชาการเหตุการณ์ ในแต่ละห้วงเวลาและแต่ละระดับความรุนแรงของภัย รวมทั้งให้จัดตั้งกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขตพื้นที่ (อปท./อำเภอ/เขต/จังหวัด/กทม.) ตั้งแต่ในยามปกติ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนเป็น “ศูนย์บัญชาเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด/กรุงเทพมหานคร” เมื่อคาดว่าจะเกิดภัยหรือเมื่อเกิดภัยขึ้นอย่างทันทั่วทั้งที่ และสามารถปรับใช้ในการกิจเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการรักษาความสงบเรียบร้อย และศูนย์ระดมสรรพกำลังกลาโหมในการป้องกันประเทศ

● **ประเด็นยุทธศาสตร์** ในยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ ประกอบไปด้วย ๙ กลยุทธ์ โดยเน้นการพัฒนา ทบทวน ปรับปรุง นโยบาย ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมฯ เพื่อให้เกิดศักยภาพตามแนวทางปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและศักยภาพให้คน ชุมชน และสังคม ประกอบไปด้วย ๘ กลยุทธ์ เพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการสาธารณภัยโดยชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วม ตลอดจนใช้กลไกการประสานงานและขับเคลื่อนความร่วมมือการดำเนินการระหว่างหน่วยงานรัฐกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ประกอบไปด้วย ๗ กลยุทธ์ ได้แก่ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาความร่วมมือทางวิชาการ การ

แลกเปลี่ยนข้อมูล การสัมมนา ฝึกอบรม การเสริมสร้างทักษะ เทคนิค ความเชี่ยวชาญร่วมกัน การกำหนดช่องทางประสานความช่วยเหลือกับต่างประเทศ การฝึกซ้อมด้านสาธารณสุขภัยและด้านความมั่นคงในระดับทวิภาคีและพหุภาคี การพัฒนาและจัดทำฐานร่วมข้อมูลด้านทรัพยากรและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของแต่ละประเทศ รวมทั้งการเตรียมข้อมูลและความพร้อมด้านบุคลากรและทรัพยากรต่างๆ ของฝ่ายไทยตั้งแต่ยามปกติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การฝึกกำลังและบูรณาการแผนในทุกระดับ ประกอบไปด้วย ๘ กลยุทธ์ เน้นจัดทำและพัฒนา แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยแบบบูรณาการระดับกระทรวง แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยจังหวัด และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกกำลังร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย โดยให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น องค์กรชุมชน สมาคม มูลนิธิอาสาสมัครภาคพลเมือง ได้มีการจัดทำแผน แนวทาง และมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure : SOP) ร่วมกันเพื่อให้มีความพร้อมต่อการเผชิญภัยแต่ละประเภท

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย ๙ กลยุทธ์ เพื่อให้การควบคุม สั่งการ อำนาจการ ประสานงานในการแก้ไขสถานการณ์วิกฤตให้คลี่คลายกลับคืนสู่ภาวะปกติ โดยเร็วอย่างมีเอกภาพ จึงกำหนดให้นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้บัญชาการ โดยมี สมช., มท. และ กท. เป็นหน่วยหลักประสานงาน และดำเนินการแก้ไขปัญหาพร้อมกับทุกภาคส่วนตามยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ

● ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

(๑) การมีแผนรองรับยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยประสานเชื่อมโยงในทุกระดับ

(๒) การขับเคลื่อนโดยการปฏิบัติตามแผน ทุกหน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับแผน และนำแผนมาใช้เมื่อคาดว่าจะเกิดเหตุการณ์ หรือเมื่อเกิดเหตุการณ์

(๓) การขับเคลื่อนโดยการปฏิบัติตามกลยุทธ์ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในแต่ละกลยุทธ์ ต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติและจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินงาน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการในแต่ละปีงบประมาณ

(๔) การขับเคลื่อนโดยกำหนดตัวชี้วัด เพื่อให้หน่วยงานหลักและหน่วยงานร่วมสามารถดำเนินการตามตัวชี้วัดที่กำหนด

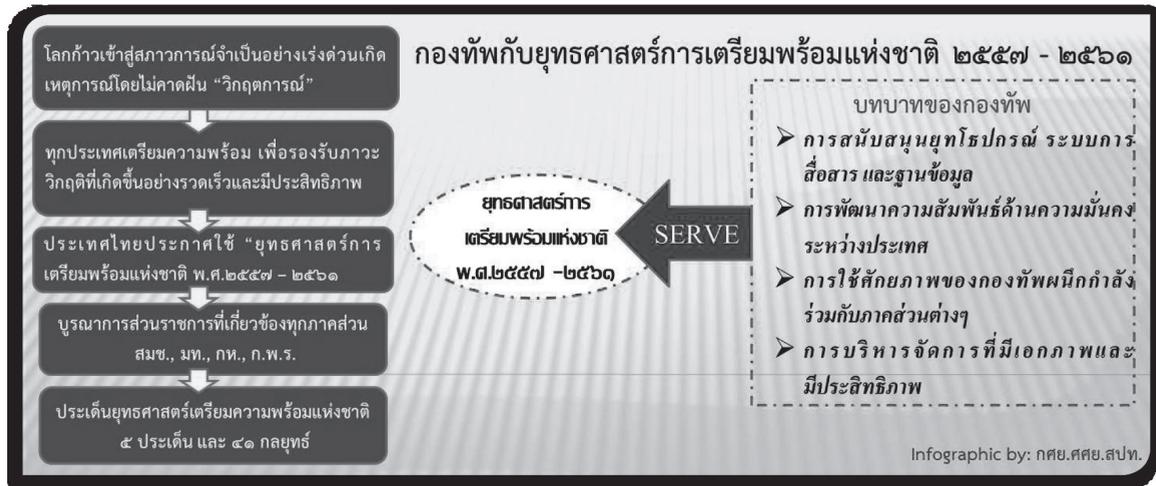
บทบาทของทัพต่อยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมของชาติในการเผชิญภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ โดยเน้นการแก้ไขปัญหาใน “ภาวะวิกฤต” เพื่อรับมือภัยคุกคามต่างๆ ด้วยการบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติร่วมกันของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น สมช., มท., กท. และ ก.พ.ร. ทั้งนี้ ให้ สมช. กำหนดยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติขึ้น โดยให้ความสำคัญต่อการเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ในทุกด้าน เพื่อให้หน่วยงานราชการและภาคส่วนต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางเตรียมความพร้อมและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว ไปสู่การปฏิบัติร่วมกันได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ตลอดจนฝึกกำลัง และบูรณาการแผนการเตรียมพร้อมในทุกระดับที่มีความประสานสอดคล้องอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สถานการณ์วิกฤตของชาติคลี่คลายลงโดยเร็ว และเกิดผลเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินน้อยที่สุด ....

จากผลการศึกษา พบว่า กองทัพเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงของประเทศ มีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ – ๒๕๖๑ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ภารกิจและขีดความสามารถของกองทัพไทยตามอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย พ.ร.บ. ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย และบทบาทของกองทัพที่ได้รับมอบตามแผนการเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ จากการศึกษาเอกสาร บทความวิชาการ สื่อออนไลน์ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ อาทิ กรมสรรพกำลังกลาโหม

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น ในการตอบสนองต่อแผนการเตรียมแห่งชาติ ผ่านการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อสัมภาษณ์ (Indept Interview) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กรมสรรพกำลัง

กลาโหม กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น พบว่ามีบทบาทเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ตาม ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

แผนภาพอธิบายที่ ๒ บทบาทของยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

ตารางสรุปบทบาทและภารกิจของกทพต่อยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

ประเด็นยุทธศาสตร์	กทพเป็นหน่วยงานหลัก	กทพเป็นหน่วยงานร่วม
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ	- การสนับสนุนยุทธโรปกรณ์ ระบบการสื่อสาร และฐานข้อมูล โดยกทพเป็นหน่วยงานหลัก ด้วยการส่งเสริม และพัฒนาระบบการสื่อสารและเครื่องมือในการแจ้งเตือนเฝ้าระวังสถานการณ์ฉุกเฉิน ไม่ว่าจะผ่านทางบก ทางทะเลหรือทางอากาศ เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานอื่น ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีการเตรียมความพร้อมร่วมกันในทุกภาคส่วนตั้งแต่ภาวะปกติจนถึงภาวะฉุกเฉิน	-
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและศักยภาพให้คน ชุมชน และสังคม	-	-

<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ในการจัดการสาธารณภัย และภัยความมั่นคงแบบใหม่</p>	<p>-</p>	<p>การพัฒนาความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ ด้วยการขยายความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกองทัพกับหน่วยงานความมั่นคงของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อเตรียมการและปฏิบัติการแก้ไขปัญหาสาธารณภัยในสถานการณ์ฉุกเฉิน ตลอดจนภัยคุกคามความมั่นคงไม่ตามแบบร่วมกัน</p>
<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การฝึกกำลังและบูรณาการแผน ในทุกระดับ</p>	<p>-</p>	<p>การใช้ศักยภาพของกองทัพนี้กำลังร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ด้วยการนำศักยภาพและความพร้อมของกองทัพ โดยเฉพาะด้านกำลังพลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน แก่ขบวนการวิฤตของชาติร่วมกับทุกภาคส่วน โดยถือเป็นการปฏิบัติการกิจทางทหารอื่น ๆ นอกเหนือจากสงคราม (Military Operations Other than War)</p>
<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ</p>	<p>การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพด้วยการดำเนินการประสานงาน และอำนวยความสะดวกพร้อมร่วมกับ สมช. และ มท. เพื่อให้เกิดเอกภาพและความพร้อมในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงของชาติทุกรูปแบบ โดยที่กองทัพดำเนินงานตามแผนป้องกันประเทศของ กท. ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ</p>	<p>-</p>

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ โดยกองทัพเป็นหน่วยงานหลัก ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสนับสนุนยุทธโศปกรณ์ ระบบการสื่อสาร และฐานข้อมูลเน้นการส่งเสริม และพัฒนาระบบการสื่อสารและเครื่องมือในการแจ้งเตือนเฝ้าระวังสถานการณ์ฉุกเฉิน ไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางทะเล หรือทางอากาศ เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ตลอดจนระบบการสื่อสารหลัก และสื่อสารสำรอง และการมีฐานข้อมูลด้านการสื่อสารเพื่อให้สามารถใช้ได้ในทุกสถานการณ์ เพื่อการสนับสนุนให้หน่วยงานรัฐ

เอกชน และทุกภาคส่วน ให้มีการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรและการสนธิกำลังระหว่างหน่วยงานตั้งแต่ในภาวะปกติ รวมทั้งประสานการติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลทรัพยากรระหว่างหน่วยงานทั้งพื้นที่ทางบกและทางทะเล และศักยภาพด้านการสนับสนุนการนำศักยภาพของกองทัพในยามปกติเข้ามาสนับสนุนภารกิจนอกเหนือจากสงคราม

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ในการจัดการสาธารณภัย และภัยความมั่นคงแบบใหม่ โดยกองทัพเป็นหน่วยงานร่วมในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาความ

สัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ ด้วยการขยายความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกองทัพกับหน่วยงานความมั่นคงของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อเตรียมการและปฏิบัติการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในสถานการณ์ฉุกเฉิน ตลอดจนภัยคุกคามความมั่นคงไม่ตามแบบร่วมกัน

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การฝึกกำลังและบูรณาการแผน ในทุกระดับโดยกองทัพเป็นหน่วยงานร่วมในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การใช้ศักยภาพของกองทัพฝึกกำลังร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ด้วยการพัฒนาและทดสอบแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ เพื่อให้สามารถระดมสรรพกำลังของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างศักยภาพของชาติในการป้องกันประเทศ ด้วยการนำศักยภาพและความพร้อมของกองทัพ โดยเฉพาะด้านกำลังพลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน แก่ไขสถานการณ์วิกฤตของชาติร่วมกับทุกภาคส่วน โดยถือเป็นการปฏิบัติการกิจทางทหารอื่น ๆ นอกเหนือจากสงคราม (Military Operations Other than War)

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ โดยกองทัพเป็นหน่วยงานหลักในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ด้วยการดำเนินการ ประสานงาน และอำนวยความสะดวกเตรียมความพร้อมร่วมกับ สมช. และ มท. เพื่อให้เกิดเอกภาพและความพร้อมในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงของชาติทุกรูปแบบ โดยที่กองทัพดำเนินงานตามแผนป้องกันประเทศของ กท. ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ ตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับภัยการสู้รบและการสงคราม โดยให้ยึดถือแผนป้องกันประเทศเป็นแผนหลัก โดยมีกระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยหลักในการรับผิดชอบ รวมทั้งสนับสนุนการบริหารสถานการณ์ ให้ทุกหน่วยงานสนับสนุนการทำงานของศูนย์อำนวยการร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตั้งแต่ในยามปกติ เพื่อให้พร้อมแปรสภาพเป็นศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน

บทสรุป

ด้วยสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ประเทศต่าง ๆ ในประชาคมโลก อาจประสบกับภาวะไม่ปกติ อันนำมาซึ่งภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศได้เสมอ ด้วยเหตุนี้ นานาประเทศจำเป็นต้องมีแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์นั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมของชาติในการเผชิญกับภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยกำหนดให้มีแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๒๐ แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ และนโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๘ กระทั่งปัจจุบันได้กำหนดใช้ “ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๑” ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๗ เป็นต้นมา เพื่อรับมือกับภัยต่างๆ ด้วยการบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติร่วมกันของทุกภาคส่วน ซึ่งในส่วนพระราชกรณียกิจนั้น ประกอบด้วย สมช., มท., กท., และ ก.พ.ร. โดยยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ ประกอบไปด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ ๕ ประเด็น ดังนี้ จากการศึกษา วิเคราะห์ภารกิจและขีดความสามารถของกองทัพไทยในฐานะหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงของประเทศ มีบทบาทเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติใน ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์โดยการเป็นทั้งหน่วยงานหลักและหน่วยงานร่วม เพื่อบูรณาการดำเนินงานกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบในการรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ดังแผนภาพอธิบายที่ ๒ และตารางสรุปบทบาท และภารกิจของกองทัพต่อยุทธศาสตร์ฯ ดังนี้

จากแผนภาพอธิบายที่ ๒ และตารางสรุปบทบาท และภารกิจของกองทัพต่อยุทธศาสตร์ฯ กล่าวได้ว่า กองทัพมีภารกิจในการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรจากภัยคุกคามรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ตลอดจนการรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

และประชาชน รวมทั้งดำเนินกิจการทหารสมัยใหม่ให้มีความเป็นสากล โดยได้มีการพัฒนาทั้งในเรื่องของการจัดส่วนราชการ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และภารกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมากองทัพต้องเผชิญกับปัญหาและสิ่งท้าทายศักยภาพนานัปการทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ภัยพิบัติ หรือสิ่งท้าทายต่าง ๆ จึงส่งผลให้กองทัพปรับเปลี่ยนกระบวนการทางความคิดและวิธีการทำงานให้สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างหลากหลาย และมีประสิทธิภาพสูง ด้วยวิวัฒนาการที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของประเทศต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาความพร้อมอย่างบูรณาการของทุกภาคส่วนในทุกมิติ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะปัญหาภัยธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่นับวันมีความหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดการตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมทันเวลา และสอดคล้องกัน การศึกษาเฉพาะกรณีฉบับนี้มีการศึกษาข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามแผนยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ ต้องมีการวางแผน หรือ Action Plan รองรับต่อแผนยุทธศาสตร์ฯ ได้อย่างชัดเจน

(๒) ควรมีการจัดทำข้อมูลของทรัพยากร เพื่อการป้องกันประเทศที่ถูกต้อง ทันสมัย ชัดเจน และแจกจ่าย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารทรัพยากรร่วมกันในสถานการณ์วิกฤติ

(๓) ควรมีการแนะนำให้ความรู้กับประชาชน ภาคส่วนต่างๆ อย่างกว้างขวางทั่วถึง ตลอดจนมีการสอดแทรกไว้ในการเรียนการสอนของระดับชั้นต่างๆ ในประเด็นของความรู้ขีดขอบและการมีส่วนร่วม เพื่อเตรียมพร้อมในเชิงรุกและเชิงรับต่อภัยพิบัติแห่งชาติตามแผนยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ

(๔) ควรจัดให้มีการทดสอบ ชักซ้อมแผนการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมฯ ร่วมกับหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความพร้อมอยู่เสมอ และสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ในสถานการณ์จริง

ท้ายนี้ คงปฏิเสธไม่ได้ว่าการเตรียมความพร้อมของชาติต่อสถานการณ์วิกฤติและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และเห็นความจำเป็นต่อการบูรณาการการปฏิบัติร่วมกัน ทั้งนี้ กองทัพเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงของชาติที่มีความพร้อมทั้งกำลังพล ยุทโธปกรณ์ ระบบการสื่อสาร และฐานข้อมูล ที่สามารถสนับสนุนต่อยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติฯ ทั้งในฐานะของการเป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานร่วมในการป้องกัน ยับยั้งคลี่คลาย “ภาวะวิกฤติ” ของชาติ ได้อย่างทันทั่วทั้งที่มีประสิทธิภาพ **อันเป็นการส่งเสริมความเชื่อมั่น สรีทธา และภาพลักษณ์ที่ดีของกองทัพไทยต่อประชาชนต่อไป...**

บรรณานุกรม

กระทรวงกลาโหม กรมการสรรพกำลังกลาโหม. (๒๕๕๘). *แผนระดมสรรพกำลัง กระทรวงกลาโหม ปี พ.ศ.๒๕๕๒*.

กระทรวงกลาโหม กรมการสรรพกำลังกลาโหม. (๒๕๕๘). *พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง ปี พ.ศ.๒๕๕๘*.

กระทรวงกลาโหม. (๒๕๕๘). *ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม ปี พ.ศ.๒๕๕๘*.

กลุ่มบริหารความปลอดภัย สำนักแผนความปลอดภัย. (๒๕๕๗). *ความจำเป็นในการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาภัยในภาคคมนาคม*.

กองบัญชาการกองทัพไทย. (๒๕๕๘). *ยุทธศาสตร์ทหาร ปี พ.ศ.๒๕๕๘*.

ทัศนีย์ ผลชานิกโก. (๒๕๕๘). *ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๑*.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัชมุนตรี. (๒๕๕๘). *ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๑*.